

Nr 430.

Av herrar **Håstad** och **Janson** i Frändesta, i *anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 338, angående anslag till prisrabatter till vissa livsmedel.*

I proposition nr 338 äskar Kungl. Maj:t under elfte huvudtiteln ett reservationsanslag av 100 milj. kr. till prissubvention å vissa livsmedel. Samtidigt därmed föreslås nya grunder för rabattsystemet, vilka tänkts bli tillämpade tidigast från december månad 1942. I propositionen har regeringen även tagit ståndpunkt till den av livsmedelskommissionen föreslagna reduceringen av de s. k. förmalningsersättningarna, vilken avvisats; frågan om själva anslaget till dessa ersättningar, som upptagits å förskottsstat och följaktligen i motsats till rabatterna skola täckas genom lån, regleras emellertid trots dess nära sakliga samband med rabatterna inte av proposition nr 338 utan av proposition nr 356 angående beredskapsstat för försvarsväsendet m. m.

Systemet med rabatter, förmalningsersättningar och andra prisutjämnande åtgärder har tillkommit dels i socialt syfte för att motverka livsmedelsprisernas stegring för de lägsta inkomsttagarna, dels i penningpolitiskt syfte för att något hålla tillbaka den inflatoriska tendensen. Även om starka principella betänkligheter från vårt och annat håll gång på gång yppats mot att en del av levnadskostnaderna på detta sätt, i strid mot vad som förr i tiden alltid gällt, avlyftes från konsumenterna och i stället utbetalas i form av subventioner, som till på köpet genom att täckas med lånemedel delvis överskjutas på framtiden, så kan i dagens läge någon mera avsevärd ändring i subventionssystemet inte gärna tänkas utan att vissa rubbningar tillfälligtvis måste uppstå.

Däremot har från de mest skilda håll stark kritik riktats mot grunderna för rabatteringsystemet. Kritiken har delvis avsett kristidsnämndernas alltför stora besvär med rabattkortet och svårigheterna att rättvist tillämpa utdelningsprinciperna, men den har främst gällt att rätten till prisrabatter vore alltför vidsträckt och sträckte sig högre upp i inkomstklasserna än som i denna för hela samhället pressande kris vore oundgängligen motiverat. Denna uppfattning har varit ganska allmän, särskilt i de bygder, där man väl känt till varandras inkomstförhållanden och haft lätt att anställa jämförelser mellan rabattberättigade och andra eller överhuvud bilda sig en mening om det faktiska rabattbehovet.

I någon mån innebär den förevarande propositionen en eftergift mot eller ett tillmötesgående av denna kritik, i det att inkomstgränsen i fråga om matfett sänkts från 900 kronor till 600 kronor beskattningsbar inkomst, varjäm-

te en viss reduktion gjorts i avseende å maximum för förmögenhet eller den brukade jordens taxeringsvärde. Departementschefen har dock ej gått så långt som livsmedelskommissionens majoritet, vilken för matfett föreslagit inkomstgränsen sänkt till 500 kronor. Inte heller har departementschefen ifråga om mjölkrabatterna föreslagit någon sänkning av det beskattningsbara beloppet; livsmedelskommissionens förslag i denna del innebar en nedsättning från 900 till 750 kronor, men departementschefen vill bibehålla 900-kronorsgränsen. Däremot har departementschefen — som det vill synas främst av rent tekniska skäl — icke accepterat kommissionens förslag att skattesystemet skulle utvidgas till att även omfatta kött.

För vår del anse vi regeringsförslaget om prisrabatterna i ett par avseenden mindre välbetänkt. Med hänsyn till propositionens knapphändiga siffermaterial måste vi dock begränsa oss till ett par mera principiella ändringsförslag.

För det första vilja vi förorda, att inkomstgränsen för matfett sänkes på sätt livsmedelskommissionen föreslagit till 500 kronor. Just när det gäller vuxna och arbetsföra personer har opinionen mot rabattsystemets utformning varit starkast. Cirka 2.100.000 människor eller en tredjedel av det svenska folket skulle ändock bibehållas vid rätten till matfettssrabatt. Såvitt vi förstått skulle denna sänkning ej innebära någon rubbning av nu gällande bestämmelser om rätt att efter behovsprövning tilldela sjuka eller andra särskilt behövande matfettssrabatter. Härigenom torde ett belopp av cirka 4 milj. kronor (150.000×26) inbesparas.

För det andra vilja vi föreslå, att även inkomstgränsen för mjölkrabatterna i enlighet med vad livsmedelskommissionen föreslagit sänkes från 900 kronor till 750 kronor. En dylik nedsättning övar ingen inverkan på de mjölkrabatter, som folkpensionärer och invalider åtnjuta. Denna sänkning av inkomstgränsen torde medföra en minskning av utgifterna med c:a 3 milj. kronor ($100.000 \times 27 : 50$).

Av de belopp, som härigenom vinnas, borde enligt vår mening särskilda anordningar vidtas för att komma de stora barnfamiljerna till godo. Det synes sålunda tänkbart, att ett särskilt rabattkort, berättigande till inköp i viss affär av livsmedel överhuvudtaget, utdelas till familjer med fyra barn eller flera och utgå för varje barn utöver det tredje. För dessa flerbarnsfamiljer skulle inkomstgränsen kunna sättas högre än 750 kronor och måhända differentieras efter inkomst. De närmare bestämmelserna härom torde riksdagen bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda. Vi förutsätta givetvis, att utgiftsbeloppet för dessa särskilda flerbarnsrabatter skall hålla sig inom ramen för 100-miljoneranslaget, något som enligt approximativa kalkyler torde medge ett ungefärligt värde för varje anvisning av omkring 50 kronor, vilket belopp då skulle komma såsom ett tillägg till de rabattkort, som vederbörande ev. redan tilldelats. Detta förslag torde ändock, när allt sammanräknas, medföra utgiftsbesparingar.

Vi vilja betona, att den av oss skisserade anordningen med särskilda kort för flerbarnsfamiljer blott skall ses såsom en av krisen betingad provisorisk åtgärd.

Med hänvisning till vad vi ovan anført få vi hemställa,

att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 338 ville uttala sig för följande ändringar i de av Kungl. Maj:t föreslagna nya grunderna för prISRabatteringarna å livsmedel:

a) att inkomstgränsen ifråga om matfettSRabatterna sänkes till 500 kronor,

b) att inkomstgränsen ifråga om mjölkSRabatterna nedsättes till 750 kr., samt

c) att av de härigenom besparade medlen åtminstone viss del användes till särskilda rabattkort för flerbarnsfamiljer på så sätt, att ett dylikt kort enligt särskilda föreskrifter beviljas för vart barn utöver det tredje.

Stockholm den 13 juni 1942.

Elis Håstad.

Stig Janson
i Frändesta.
